

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2021/22

Destinace (země, město): Ukrajina, Užhorod

Jméno, příjmení: Petra Zlámaná

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav): Užhorodská národní univerzita, Filologická fakulta, katedra slovenské filologie

Akademický rok 2021/22 probíhal zcela nestandardně.

Zimní semestr proběhl opět v online formátu, ačkoliv byl původně plánován návrat k prezenční výuce. Důvodem byla nejprve sílící epidemie covid-19, která nebyla na Ukrajině zcela pod kontrolou. Na podzim covidem-19 onemocněl s těžkým průběhem rektor a první prorektor univerzity. Druhý jmenovaný zemřel a protože úmrtí bylo mezi pracovníky univerzity několik, výuka nakonec probíhala online. Na začátku letního semestru (druhý týden v únoru) byla rektorem online výuka opět prodloužena pod záminkou covidu. Reálně však byla důvodem platební neschopnost univerzity, která neměla prostředky na zaplacení energií: na univerzitě ani na koleji nefungovalo topení a netekla teplá voda.

Od 25. února 2022 byla výuka z důvodu zahájení války po dobu 14 dnů zcela přerušena. Lektor však každý den organizoval online hodiny pro ty, kteří měli možnost se připojit a chtěli sdílet své emoce. Těchto 14 dnů bylo nejnáročnějších za celých 5 let působení na lektorátu. Lektorka také nabídla ubytování v ČR svým kolegyním a jejich rodinám.

Výuka v letním semestru následně pokračovala opět online, ne všichni studenti však měli možnost se z technických důvodů připojovat, v případě leteckých poplachů byla výuka přerušována. Semestr byl však prodloužen a celý úvazek lektora byl odučen. Na konci letního semestru proběhla online státní závěrečná zkouška z českého jazyka a literatury.

Úvazek lektora byl 591 hodin/45 min. přímé pedagogické činnosti. Dále zahrnoval letní praxe studentů v České republice, konzultace, zkoušky, překlady, vedení studentských prací, účast v komisích, účast na konferencích, vypracování studijních plánů všech disciplín, které lektor v daném semestru vyučuje (tyto plány se musí každý semestr znovu přepracovat podle aktuálního počtu studentů/hodinové dotace předmětu), a další činnosti vyplývající z pracovní pozice. Lektorka vyučovala na dvou fakultách: na fakultě filologické a fakultě historie a mezinárodních vztahů. Český jazyk je na obou fakultách vyučován v prezenčním i v kombinovaném studiu.

Akademický rok na Užhorodské národní univerzitě začíná vždy 1. 9. a končí poslední týden v červnu, v létě je povinností lektora zajistit bezplatné letní praxe studentů 2. ročníků (tzv. dialektologická praxe) a 1. ročníku (jazyková praxe). Rozvrh se lektor dozvídá s týdenním předstihem před začátkem každého semestru. Pracovním dnem bývá několikrát za semestr také sobota nebo neděle (u kombinovaného studia), tedy 3x za semestr na filologické fakultě, 3x za semestr na fakultě historie a mezinárodních vztahů, případně tato výuka probíhá v pozdních večerních hodinách.

Lektor na Užhorodské národní univerzitě musí alespoň pasivně ovládat ukrajinský jazyk. Veškeré dokumenty (při vyřizování pracovního víza a povolení k dlouhodobému pobytu, pracovní smlouva atd.) jsou lektorovi předkládány pouze v jazyce ukrajinském, stejně tak probíhá i komunikace s personálním oddělením, s děkanáty obou fakult apod. Ruský jazyk není od roku 2021, kdy byl přijat jazykový zákon, akceptován jako jazyk úřední či vyučovací. Po 24. 2. 2022 je velký tlak na používání ukrajinštiny ve všech sférách.

Počty studentů vyučovaných lektorem:

Prezenční studium:

- **1. ročník bakalářského studia, obor český jazyk a literatura – 5 studentů**
- **2. ročník bakalářského studia, obor český jazyk a literatura – 2 studenti**
- **3. ročník bakalářského studia**
 - obor český jazyk a literatura – **2 studenti**
 - obor slovenský jazyk a literatura – **3 studenti** (čeština jako 2. slovanský jazyk)
 - obor kulturologie – **2 studenti**
 - obor ukrajinský jazyk a literatura – **5 studentů**

- **4. ročník bakalářského studia**
 - obor český jazyk a literatura – **1 student**
 - obor kulturologie – **3 studenti**
- **1. ročník magisterského studia**
 - obor český jazyk a literatura – **2 studenti**

Kombinované studium (dálkové):

- **5. ročník bakalářského studia**, obor historie a archeologie – **5 studentů**
- **4. ročník bakalářského studia**, obor kulturologie – **7 studentů**
- **4. ročník bakalářského studia**, obor ukrajinský jazyk a literatura – **21 studentů**
- **3. ročník bakalářského studia**, obor ukrajinský jazyk a literatura – **5 studentů**
- **1. ročník magisterského studia**, obor český jazyk a literatura – **3 studenti**

Počty studentů se od roku 2017/2018, kdy začala lektorka na Užhorodské národní univerzitě působit, zvýšily.

Lektor od tohoto akademického roku nově učí také studenty oboru ukrajinský jazyk a literatura, kteří projeví zájem studovat jako další cizí jazyk češtinu, nikoliv slovenštinu jako doposud.

V zimním semestru lektor vyučoval tyto předměty:

- 1) Úvodní jazykový seminář – 1. ročník, lektor vedl semináře, používaná učebnice *Český jazyk* (Danilenko); během semestru studenti absolvují dva modulové testy, zápočet a zkoušku;
- 2) Pravopis – 3. ročník, semináře, *Český pravopis Expres* (Gazdíková); během semestru studenti absolvují jeden modulový test a zápočet;
- 3) Syntax – 4. ročník, přednášky, *Skladba spisovné češtiny* (Grepl, Karlík); během semestru studenti absolvují dva modulové testy, zápočet a zkoušku;
- 4) Rétorika – 4. ročník, přednášky a semináře, *Rétorika a komunikační kompetence* (Krobotová); během semestru studenti absolvují modulový test a zápočet;
- 5) Praktická stylistika/kultura českého jazyka – 4. ročník, přednášky a semináře, *Stylistika českého jazyka* (Mitter), *Zásady vypracování odborného textu v českém jazyce* (Vacková); během semestru studenti absolvují jeden modulový test a zkoušku;

- 6) Dialektologie – 2. ročník, přednášky a semináře, *České nářeční texty* (Lamprecht, mapa českých nářečí), *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie* (Bogosciová); během semestru studenti skládají modulový test a zkoušku;
- 7) Český jazyk jako II. slovanský jazyk – 3. ročník oboru slovenský jazyk a literatura, *Czech Express* (Holá, L.); během semestru studenti skládají modulový test a zápočet;
- 8) Český jazyk jako III. cizí jazyk – pro studenty historické fakulty, obor kulturologie; *Czech Express* (Holá, L.), během semestru studenti skládají modulový test a zápočet.
- 9) Metodika výuky češtiny jako cizího jazyka – 1. ročník magisterského studia; různé metodické materiály (MŠMT, AUCCJ, inkluzivní škola atd.)
- 10) Lingvoreálie a vlastivěda – 2. ročník; *Co chcete vědět o české republice* (Cvejnová), RVP.cz, vlastní materiály a pracovní listy, během semestru studenti skládají modulový test a zápočet.
- 11) Komunikační strategie/současný český jazyk – 1. ročník Mgr. (prezenční i kombinované studium), semináře, *Czech It UP* (Hradilová a kol.), během semestru studenti skládají modul a zápočet.
- 12) Český jazyk jako II. cizí jazyk – 3., 4., 5. ročník, studenti oboru historie a archeologie a kulturologie (prezenční i kombinované studium), semináře, *Czech Express*, během semestru studenti skládají moduly a zápočet/zkoušku.

V letním semestru lektor vyučoval tyto předměty:

- 1) Úvodní jazykový seminář – 1. ročník, semináře, učebnice *Český jazyk* (Danilenko); během semestru studenti absolvují dva modulové testy, zápočet a zkoušku;
- 2) Ortoepie – 3. ročník, semináře a přednášky, *Základy české ortoepie* (Zeman); během semestru studenti absolvují modulový test a zápočet;
- 3) Český jazyk jako II. slovanský – pro studenty 3. ročníku oboru slovenský jazyk a literatura, *Czech Express*, během semestru studenti skládají modulový test a zkoušku.
- 4) Český jazyk jako II. cizí jazyk – 4. a 3. ročník obor ukrajinský jazyk a literatura (prezenční i kombinované studium), učebnice *Czech Express*; během semestru studenti skládají modulový test a zápočet.

5) Český jazyk jako II. cizí jazyk – studenti historické fakulty, obor historie a archeologie, kulturologie (prezenční i kombinované studium); učebnice *Czech Express*; během semestru studenti skládají modulový test a zápočet.

6) Překlad textů odborného stylu - 3. ročník, různé materiály; během semestru studenti skládají modulový test a zápočet.

7) Praktický kurz českého jazyka/dynamické tendence českého jazyka – 1. ročník Mgr., (prezenční o kombinované studium); během semestru studenti absolvují modulový test a zápočet.

8) Metodika výuky češtiny jako cizího jazyka – 1. ročník Mgr. (prezenční i kombinované studium); různé materiály; během semestru studenti skládají zápočet.

Vedení letní jazykové praxe pro studenty 1. ročníku a letní dialektologické praxe pro studenty 2. ročníku: obvykle se jedná o jazykovou praxi v České republice. Lektor je povinen zajistit bezplatné pobyty – praxi pro všechny studenty a absolvovat ji se studenty. Letos je vzhledem k probíhajícímu válečnému konfliktu situace odlišná.

Lektorovi se poprvé v historii katedry podařilo zajistit místa na Letní škole slovanských studií. Užhorodská národní univerzita dosud neměla možnost studenty na tyto letní školy vysílat. Vzhledem k podpoře ukrajinských studentů v letním semestru 2022 se však podařilo po jednáních s MŠMT, resp. ředitelkou LŠSS paní Svatavou Škodovou, získat 10 míst. Studenti 1. a 2. ročníku absolvují LŠSS v Poděbradech, studenti 3. ročníku v Praze.

Povinností lektora bylo jednak vyřídit přihlášky a další dokumenty potřebné k výjezdu do ČR, což bylo komplikované vzhledem k aktuální situaci, neboť řada studentů nikdy nebyla v zahraničí a nevlastnila cestovní pas. Během prvních týdnů/měsíců války nebylo možné o zahraniční pas zažádat, protože Kyjev byl obléhán a úřady nefungovaly. Vedení LŠSS nám však vyšlo vstříc a vše se podařilo vyřídit, aby studenti mohli do ČR odjet. Lektor dále pomohl zajistit studentům dopravu do/z ČR a odvezl a ubytoval je na LŠSS v Poděbradech. Zde s nimi byl v každodenním kontaktu, neboť se jednalo o studenty 1. a 2., kteří nikdy nebyli v zahraničí. A z pochopitelných důvodů, týkajících se situace na Ukrajině i na hranicích, o ně rodiče měli

obavy. Lektor byl povinen o studentech informovat vedoucí katedry, resp. jejich rodiče, být jim v případě potřeby (například návštěva lékaře) k dispozici.

Lektor dále spolupracoval na projektu Kraje Vysočina a Užhorodské národní univerzity, který byl realizován od dubna do června 2022, resp. července. Šest studentek-bohemistek bylo osloveno, aby odjely pomáhat do několika měst na Vysočině, konkrétně se jednalo o Jihlavu, Přibyslav, Chotěboř a Světlou nad Sázavou. Studentky zde působily jako dobrovolnice v centrech pro běžence. Pomáhaly s běžnými činnostmi centra, překládaly/tlumočily, vyučovaly český jazyk v kurzech pro ukrajinské děti a studenty. Jejich pomoc byla velmi ceněna, z původního plánovaného měsíce byly nakonec měsíce tři až čtyři. Pro studentky to byla skvělá jazyková praxe a pracovní zkušenost. Lektor s nimi byl v kontaktu během jejich pobytu, několikrát se s nimi i se zastupiteli krajského města Jihlava setkal (vizte odkaz: https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/459080-ukrajinske-deti-se-uci-cesky-pomahaji-jim-studentky-bohemistiky-z-uzhorodu?fbclid=IwAR0vDJCC2OIK4POgOw0z_EzCA1NwRyaXG4a5ucbtD6jPgYdrsD7D1c2tYWw).

Lektor i v tomto roce velice oceňuje pomoc a podporu českého konzulátu ve Lvově, který finančně pomáhá s realizací akcí pořádaných katedrou, resp. s přepravou studijních materiálů zasílaných DZS. Lektor spolu s Českým centrem Kyjev a ZÚ Lvov inicioval spolupráci v oblasti vzdělávání pedagogických pracovníků na Zakarpatí. Na podzim 2020 se za finanční podpory ze strany českého konzulátu a za mediální propagace Českého centra Kyjev uskutečnil první cyklus vzdělávacích seminářů/workshopů pro ukrajinské učitele českého jazyka na základních, středních a vysokých školách. Cílem setkání bylo navázat aktivní spolupráci s jednotlivými školami, poskytnout jim materiální pomoc (např. učebnice, které zajišťuje Kraj Vysočina) a metodickou podporu. Vzhledem k úspěchu akce se tato opakovala také v akademickém roce 2021/22.

Od 13.10. - 31.10. 2022 proběhl 2. ročník cyklu "**Metodických seminářů pro zahraniční bohemisty**". V letošním roce se uskutečnilo 7 online seminářů a přednášek. Přednášky a semináře byly určeny jednak odborné veřejnosti (bohemisté a studenti z Užhorodské národní univerzity, ze Lvovské univerzity a Ševčenkovy univerzity Kyjev), dále pak učitelům a lektorům českého jazyka na Ukrajině. Kapacita všech seminářů byla naplněna na 100 %, největší zájem byl o akreditované semináře, neboť jejich účastníci (učitelé českého jazyka ukrajinských středních a základních škol) získali potvrzení o jejich absolvování. Tato skutečnost potvrzuje

velký zájem o podobné akce. Budeme jen věřit, že na podzim následujícího akademického roku bude situace taková, že bude možné podobnou akci zopakovat.

Počet ukrajinských škol, kde probíhá výuka češtiny jako cizího jazyka, stoupá a v zájmu ČR je udržovat kontakt s těmito pracovišti a přispívat ke zvyšování úrovně výuky. Univerzitní bohemisté ocenili kontakt s předními českými vědeckými a univerzitními pracovišti a jejich představiteli.

Praktické semináře:

1) Jitka Pourová (jazykový volnonožec) - dva akreditované semináře: Jak učit v češtině pro cizince poslech a Jak učit v češtině pro cizince čtení.

2) Dagmar Toufarová (ÚJOP UK, lektoráty Peking a Jekatěrinburg) – dva semináře: Představení učebnic a dalších materiálů pro výuku Čj pro cizince a tipy, jak zapojit psaní do výuky Čj pro cizince.

3) Michaela Kopečková (Univerzita Palackého, Olomouc)

Jak se v Česku chováme a jak mluvíme – seminář zaměřený na českou etiketu a neformální komunikaci

Prezentace nových výukových materiálů:

Eva Nováková a Pavla Poláchová (Univerzita Pardubice – Katedra anglistiky a amerikanistiky, Univerzita Palackého Olomouc, Katedra bohemistiky, resp. ředitelka Letní školy slovanských studií) - prezentace nového materiálu *Slovník českých vidových dvojic pro cizince*

Přednášky:

Marta Šimečková (Ústav pro jazyk český, Akademie věd ČR) - Ke zdrojům spisovné češtiny (historický exkurz); Přednáška zaměřená na formování základů spisovné češtiny na pozadí vývoje čtyř hláskoslovných jevů.